

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző: *Parádý István*
Cím: *Colt „pesti fiainak” nem izlik a polgári élet.*

Forrás: *Nemzeti Újság*

Bp
(Hely)

1943. XH. 29.
(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Osztályozás

Tárgy

070.12

Hely

Idő

"1943"

Colt „pesti fiainak” nem izlik a polgári élet

Dizőzők és filmszínészek, márkás festmények, vacsorák pékbogárral

Pesten volt egy korszak, a ferencjózsefi békeidő boldog idejében, amikor a kávéházakban ugyszólván mindenkit „doktor urnak” címzett a pincér. Ezt fölváltotta egy más időszak, midőn a fekete után kijáró két pohár víz mellett könyökölve cigarettázó ifjút, ha kissé bodrosabb volt a haja, és „művésznakkendőt” viselt, így szólították meg a fecskefrakkos, fehérplasztros főurak:

— „Mester”, sziveskedjék a telefonhoz!...

Ismét változott nem sok idő múlván az általánosan alkalmazott kávéházi címzés: „Az „igazgató” urnak a jobb kétőbe világosat, habball!...”

Budapest kávéházi életének társadalmi megfigyelője és krónikása ilyen előzmények után, főképp a világháborút követő években új kávéházi címszót jegyezhetett fel:

— „Szerkesztő” ur!...

Igen, amíg a Sajtókamara a kezébe nem vette a vasseprőt, volt egy olyan időszaka a trianoni korszaknak, amikor a pesti kávéházak publikumának tekintélyes részét így szólították a pincérek. Mondani

sem kell talán, hogy leginkább olyan urakat, akik még az összetett mondatok rejtelmébe sem voltak beavatva. Ezeknek a kávéházi „szerkesztő” uraknak legnagyobb része, tulnyomó többsége Colt Sámuelll vallhatta irodalmi apjának. Azt a Colt Sámuelll, akinek a nevéhez vajmi kevés kéziratpapír fűződik, de aki arról nevezetes, hogy ő volt a revolver feltalálója...

Dicsősége és érdeme az Országos Magyar Sajtókamarának, hogy megtszította ezektől nemcsak a kávéházakat, hanem a magyar sajtó tisztessé munkásait is és megmentette egyidejűleg attól, hogy ilyen figurák miatt uton-utfélen, akár kávéházban is az arcukba szökjön a vér.

Eltűntek az álszerkesztők és az álhirlapírók azelőtt oly népes társadalmi más pályára váltott át. A nagytakarítás után talán nem érdektelen pillantást vetni arra, vajjon mi lett ezekkel?

Az egyik zuglap „szerkesztője”, aki hirdetési ügynökből léptette elő magát laptulajdonossá és egyidőben operettírásra is adta rá a fejét, tengerentúlról vitorlázott és jelenleg is lapot ad ki az

Oceánon túl. Egyben azonban tánciskolát is fenntart.

Másik nevezetes pesti álhirlapíró, aki bankok közgyűlésein szokott feltűnni és erélyes hangon követelte a „közgyűlési általányn” évente 12-szer megjelenő kiadványa részére, visszalért a matrackészítés tisztességszerűségéhez, amelynek titkaira már azelőtt is megnyerte szorgalmas inasévek alatt a képesítést, mielőtt még „szerkesztőnek” felcsapott.

Érdekesebb és kockázatosabb pályára ment az az öreg álhirlapíró, aki az egyik pesti nagykávéház tükörelakában azelőtt úgy oktatta a fiatalabb álhirlapíró generációt a „vágásokra”, — miként kell pénzt szerezni a palitól —, mint ahogy az öreg zsebtolvaj szokta oktatni csengőzsebü bábun, kültekli pincében a kezdő zsebmetszőket. Ez az öreg veteránja a Kamara által kiszáritott pesti sajtómocsárnak, standot váltott ki magának és jelenleg zöltséget árul egyik vidéki piacunkon. Mint az elmondottakból nyilvánvaló, ha nem is túl szívesen, az álhirlapírók és álszerkesztők egy része igyekezett a polgári életben elhelyezkedni.

Ám szép számmal akadnak közöttük olyanok, akik nem tudtak belenyugodni a változásba. Minthogy „újságíróként” nem szerepelhetnek, a legképtelenebb és a büntető törvénykönyvnek tilalomfát sem méltányoló pénzkeresésre szánták rá magukat. Az egyik, akinek jellegzetes arca azelőtt mindig ott szokott virítani a bankigazgatók előszobáiban, fölfedezte, miként lehet Pesten olcsón ebédelni és vacs-

rázni. Kiszelte a szédülésnek azt a formáját, hogy vendéglők éttermeibe ült be tömött pénztárcával és a pénztárcája egyik rekeszében egy ugynevezett, frissen elpusztított „pékrusznit” volt. Egy barátja társaságában szokta elkölteni a többfogásból álló ebédet, illetve vacsorát és amikor már vége felé járt annak, akkor a megmaradt mártásba becsempészte a csunya rosvart, majd kivörösödött arccal, miközben a homlokán végigfutottak a ráncok, nagy csörrenéssel tányérjára ejtette az evőeszközt és felugrott a helyéről.

— Hallatlan, már ennek a vendéglőnek a konyhájában se bízhatik az ember!... Borzalom!...

Rémülten mutatta a veleülők ismerősének ilyen előkészületek után a mártást, a benne uszkáló rusznival és harsány hangon szólt rá az összesereglett pincérekre, hogy küldjék oda a főnököt.

A főnök, az étterem derék, becsülletes tulajdonosa aki hallott is belerúgta abba,

hogy minél jobban szolgálhassa ki vendégeit, mit tehetett egyebet: fejét csóválva szemlélte a megdöbentő látványt és sürű bocsánatkérések közben tett ígéretet arra, hogy elbocsátja a séfet és alig tudott állni a lábán a szegénytől, miközben mentegetőzt:

— Az én üzletemben ilyesmi még nem fordult elő, ne tessék fizetni az ebédért, ez a legminimálisabb...

— Én is egész rosszul lettem... kénytelen leszek panaszos levelet beírni valamelyik laphoz, mert előgre a pénzéért nincs efféléhez hozzászokva az ember, — szólalt meg a másik.

Mint ahogy később a bűnügy kapcsán kiderült, mindkét felháborodott ur nagy bankókat lobogtatva ragaszkodott számlája kiegyenlítéséhez egészen addig, amíg a tulajdonos hajlandó volt az ebéd árán tulmenőleg még „fájdalomdíjat” is fizetni.

A szélhámosok csakhamar rajtavesztettek azonban, mert pincérváltozás következtében olyan találópincérrel akadt dolguk az egyik étteremben, aki már előzően ismerte a trükköt és leleplezte őket.

Álhirlapíró „gyártotta” azokat a finommárkájú „eredeti” svájci zsebórákat is, amelyeknek számlapján a legnevesebb ilyen külföldi órakészítő cég gyárjegye szerepelt. Később aztán kiderült, hogy egyszerű, ugynevezett cilindrszerkezetű órára szerelte rá a már-kás cimlapot az eladója.

Több civilpályán elhelyezkedett álhirlapíró vándorképerkedőként járta a vidéket. Ezek először is hosszú hajat növesztettek és rojtos, pillangónyakkendőt felkötve, festőművészeknek adták ki magukat. Az egyik, aki a főváros környékén került rendőrkézre, még képkiallítást is rendezett, „nagy művészek” műveiből és felkérte a helybeli előkelőségeket, hogy a tárlat védnökeiként szerepeljenek. Néhány pengőért darabonként művésznövendékek gicceit összevásárolva ezután tényleg „festeni” kezdett. Olajfestéket kevert el a palettán és a festmények aláírását elretusálva, a képek alá biggyesztette ismert nevű művészek kézjegyét.

— Pesten sem megy jól most a művészeknek — mondotta — és nem volt még példa rá, hogy ilyen jutányosan lehessen hozzájutni olyan festményekhez, amelyekért nemrégén még súlyos összegeket adtak...

A műértő természetesen nyomban felfedezte volna a csalást, de a művészetpártoló közönség nagyrésze bedőlt a szélhámos volt álhirlapíró fufangjának és boldogan bizonyította be áldozatkészségét.

Ez a példa is hangsúlyozza a magyar festőművészek régi kivánságát: *művészi festmények kellő márkázás nélkül ne kerülhessenek kereskedelmi forgalomba.* Sajnos ezen a téren nemcsak ez az álhirlapíró követett el visszaéléseket s a kötelező márkázással, amely értékbecsiést is megjelölne, elejét lehetne venni annak, hogy igen sok vidéki polgári otthon el legyen árasztva olyan giccsekkel, fércmázolmányokkal, amelyek *elsőrangú festőink neve alatt kerültek hasonló üzerek útján magánosok birtokába.*

Gyanus nyomtatványokkal, „nemzetvédelmi tizparancsolattal” stb. is álhirlapírók szédelegtek. Nemrég pedig súlyos börtönbüntetésre ítélték egy levitézlett ál-szerkesztőt, aki a *Vöröskereszt* nevében, de annak tudta nélkül egy nagy gyár megbízottjaként a pesti Vigadóban akart díszhangversenyt rendezni és Pest utcáin is öles plakátokat ragasztatott ki. A belépőjegyeket ügynökhaddal árusította, a pénzét pedig a maga céljaira fordította.

Az is előfordult, hogy *nemlétező lapra gyűjtöttek hirdetést és előfizetést, valamint olyan „albumokra”, amelyek természetesen nem jelentek meg soha.* Ebbe a csoportba tartoznak azok a lap, azaz bocsánat: „revolver” nélkül maradt pesti álhirlapírók is, akik az utóbbi időben varrodák álmodozószemű, művészi hajlandóságu Singer-hölgyeiből dízőzöket akartak felléptetni kávéházak dobogóin. Énekelni is „tanították” őket és pirosra tapsolták tenyerüket, pompás hangszálat véelve fölfedezni, egészen addig, míg a dízőjelölttől felszedték a költségeket.

Nemrégiben leplezték le több álhirlapíró, akik arra szövetkeztek, hogy *filmszínészekké képeznek ki vállalkozószellemű lányokat és olyan ifjakat, akik megirigyelték, hogy mindig Jávor Pál és társai szerepelnek bonvivánként a mozivászon. Jelentős „tandij” ellenében próbafelvételt készítettek növendékeikről, majd sikerült jobbmóduakat is hálójukba, illetve a pergő képszalag bűvkörébe keríteniök. Egy duzzgazdag hentes feleségét is rávették arra, hogy vállalja a*

könyvet is felmutatva elhittették vele, hogy alaposan fejlett idomai ellenére is szinte rászabta a női címszerepet a szövegíró, aki éppen nem barátja annak, hogy az új magyar filmekben nádszálkarcsu, törékeny primadonnák arassanak babért. Ez a hölgy a maga nyolcvanöt kilójával, súlyos áldozatokat hozott, az alaptólke tekintélyes részét is lefizette a szélhámosoknak és azóta nem szeret moziba járni, mióta rájött, hogy rutul felültették.

Nemrégiben az *Új Nemzedék* is beszámolt arról az álhirlapíróról, aki az egyik pestkörnyéki város Budapestén is ismert halásztanyájára egy elegáns hölgy társaságában megjelenve, *államtitkárként mutatkozott be.* Nagy dárídót csapott és a pezsgős muri végén magához kérte a helybeli intelligencia vezetőit, valamint az illető város több főtisztviselőjét. *Megkérdezte, mik a helyi panaszok és mindent feljegyezve, ígéretet tett arra, hogy az illetékes minisztereknél személyesen jár közbe aziránt, hogy minden óhajuk teljesüljön.* A kellemes modoru, határozott fellépésű államtitkár távozásakor *a zenekar tuss-t húzott és a város előkelőségei mely tisztelettel bucsúztak el tőle.* Az egyiknek másnap eszébe jutott, hogy felkeresi az államtitkárt és a tiszticimtarban keresgélve a nevét, megdöbbenve vette észre, *hogy nincs olyan államtitkár, mint amilyen névvel a szélhámos álhirlapíró — akit egyébként két nap mulva hasonló szédelés közben egy budai vendéglőben elfogtak — nekik bemutatkozott.*

Mint az elmondottakból nyilvánvaló, az álhirlapíróknak az a hányada, amelyik azelőtt zsarolt, revolverezett, most is „vadregényesebb” felét választotta a pénzkeresésnek. Vállaltak a bűnügyi krónikák tanúsága szerint mindent, *csak egyet nem: hogy irjanak.* Ebben is alkalmazkodtak a már idézett szellemi apjukhoz, Colt Sámuelhez, aki egyébként igen derek ember volt s amikor a revolvért feltalálta, dehogyan is gondolt arra, hogy Pesten is oly sokan választják átvitt értelemben eszményképül azok közül, akiket néhány évvel ezelőtt még így szólított a pincér:

„Szerkesztő” ur!...